

Je 20. září 2015 18:17 a já si začínám dělat první poznámky z výstavy *Předtím, teď, potom*, právě zahájené v opavském Gottfrei. Lidé kolem mě jsou svátečně oblečení a na jejich tvářích je vidět radost z toho, že jsou součástí významné události. Na půdě, kde se část výstavy nachází, již několik hodin probíhá performance Matěje Franka. O patro níž hraje živá hudba Martina Janíčka a Ivana Bierhanzla. Na úvod interpretuji deníkový zápis, tak jak je psán na jednom z děl na výstavě *Předtím, teď, potom*, kterou Bludný kámen uspořádal ke dvaceti letům své existence.

Ač výstava *Předtím, teď, potom* byla oficiálně zahájena až kurátorským slovem, v průběhu dne zahájení i dní předešlých proběhlo několik akcí, které výstavu v Opavě předznamenávaly. Ve středu a ve čtvrtek v Gottfrei představili svoje dvě performance *collaboration: time(s)* vídeňští umělci Jasmin Schaitl a William „Bilwa“ Costa, jejich dokumentace spolu se zbytky po akcích zůstaly jako exponáty. V den zahájení probíhala také akce Františka Kowolowského, inzerovaná v místních novinách, nazvaná *8 hodin s umělcem*. Kowolowski v ní nabízel, že s kýmkoliv stráví čas libovolnou aktivitou. Již zmiňovaná performance – živá kresba – Matěje Franka začala několik hodin před zahájením a skončila až teprve v době, kdy se již většina návštěvníků přesunula do dalších prostor, kde výstava probíhá. To, a projekt *Time 20^{years} BK*, která vyzývá pořadatele a umělce, aby uspořádali akci, vztahující se k tématu času nebo se jinak odkazující k aktivitám Bludného kamene, posunulo termíny vymezenou výstavu před i po její ukončení.

Výstava je rozdělena do pěti různorodých prostor. Hlavní část výstavy, tedy ta s nejvíce vystavujícími, se nachází na půdě bývalé průmyslové budovy, kde sídlí platforma Gottfrei. Pro akce Bludného kamene to není místo nové, probíhají zde téměř všechny hudební události, které spolek v Opavě pořádá a před třemi lety zde byla zahájena výstava *Na houby/for John Cage*, sledující cageovské přístupy a vlivy v českém i zahraničním umění. Dále výstava probíhá v novém sídle Bludného kamene – Matičním domě, kde Bludný kámen zakotvil teprve před několika měsíci, a kde pořádá především přednášky a debaty o výtvarném umění a hudbě. Sídlí zde také knihovna Bludného kamene, sbírající především literaturu o umění a katalogy výstav. Galerie Cella, hlavní výstavní prostor Bludného kamene, kde probíhají pravidelné výstavy performance, a její nedílná součást Hovorný – dvě otevřené niky na fasádě bývalé pošty v centru města, ukazují tvorbu dvou umělců. Jedno dílo se nachází také v Alžbětinské zahradě – komunitní zahradě v městském parku. Ačkoliv je výstava rozdělena na několika místech, v rámci centra Opavy drží stále pohromadě a přechod mezi jednotlivými místy funguje na mapě města zcela přirozeně.

Kurátor Martin Klimeš na fenomén času, kterému je celá výstava věnovaná, nahlíží z několika různých perspektiv. Pracovní názvy jednotlivých částí výstavy, které by divákovi pomohly lépe se v dílech orientovat, si však kurátor nechává pro sebe a pomocnou berličku tak návštěvníku nenabídne. Část výstavy v Gottfrei ukazuje díla, která jsou uměleckými přístupy podobná a dobře spolu v logicky rozděleném prostoru komunikují. Skleněné obrazy Milana Maura, zavěšené v prostoru, na které autor zaznamenával přirozené děje v přírodě – let ptáků, pohyb ryb ve vodě, kroužení vodoměrek na hladině – jsou dokumentací časově i místně přesně určené akce. Obrazy by byly vizuálně jiné, kdyby je dělal jindy nebo jinde, jejich obsah by však mohl být použit kdykoliv a kdekoliv. Podobně s časem pracuje také Jiří Šigut, jehož fotozáznamy jako *56 kroků – 7. 9. 1987* a ustalovačem zakonzervované dokumenty přírodních dějů *Rákosi – 25. – 31. 10. 2004*, jsou také obecným dokumentem určené doby a místa. Miloš Šejn, jehož záznamy z jeskyně Mažarná, nazvané *Vymezení prostoru ohněm*, jsou sice více o samotném místě a niterné potřebě autora zaznamenat místo v jeho okamžitém, avšak téměř neměnném prostředí, než o časovém dokumentu, k předešlým dílům nesporně patří.

Čtyři *Časové čáry* Mariana Pally přijímají čas jako něco zcela přirozeného a neustále přítomného. Jsou záznamem trvání. K plynutí času, jako věčné přirozenosti, se vztahují také díla Karla Adamuse. Jeho nekonečně vykvétající *Flosáže* nenesou nic jiného než čas sám, jeho existenci i jeho neuchopitelnost. K Adamusovu symbolickému náhledu odpovídá také tvorba Milana Guštara. Ten nahlíží na čas jako

na fenomén duchovní až filosofický. Jeho dílo *Æternitas* je obrazem, který se před námi vyjevuje teprve po čase, který mu věnujeme. Sledující stopu zvuku, pohybující se po bílém plátně, se před námi objeví nezastavitelnost plynutí času.

Již zmiňované performance, které se v prostorech Gottfrei odehrály, vyjadřují polohu času v tělesné akci. Jasmin Schaitl a William „Bilwa“ Costa, vídeňští umělci, kteří v loňském roce vystavovali v Galerii Cella v rámci cyklu výstav performance, připravili pro výstavu *Předtím, teď, potom* dvě performance nazvané *collaboration: time(s)*, pracující s neustálým opakováním jednoduché akce a pozvolným ukončováním života tikajících metronomů pomocí vlákna, které ručičku metronomu pokrývá tak dlouho, dokud ji úplně nezastaví. Matěj Frank ve své performance z cyklu *Prostory*, trvající necelé čtyři hodiny, vymezuje svůj prostor a hledá své místo. Jedná se o velmi niterní, meditativní akci, která autora neustálou repeticí obkreslování vlastního těla zachycuje v čase na různých místech. Tato díla zkoumají existenciální ukotvení člověka v čase, jeho činnost, jeho nesmazatelnou stopu.

V sídle Bludného kamene - Matičním domě, kde výstava pokračuje, se kromě již zmiňovaných prací Miloše Šejna nachází dvě díla Dariny Alster. Její dílo *TIME*, hromada rašeliny s problikávajícím nápisem *TIME* funguje jako razítko, potvrzení času. Deklamuje, že čas je, a že byl a bude a doplňuje tak práci Mariana Pally *DNES*.

Fotografie Jana Langer, Martina Plitze i Julie Štybnarové zkoumají proměny člověka v čase, Plitzova série *Žen z Vlasty* se vrací k ženám, foceným na obálkách dámského časopisu a s odstupem let z nich snímá anonymitu časopisových modelek. Práce dokumentaristy, který se vrací o generace zpět, aby zmapoval čas, který v rodové větvi uběhne mezi jedním a druhým „pra-“ je blízká jak Julii Štybnarové, tak kurátorovi výstavy Martinu Klimešovi, který se ve svém vystaveném díle vrací k deníkům svého prastrýce z let 1936-1938, které až naivně přesným popisem událostí mapují turistické výlety i skautské procházky patnáctiletého mladíka. Jediným dílem, které si své místo na výstavě vydobývá, nejspíše kvůli nedostatku prostoru, jen velmi těžko, a nachází s ostatními díly jen velmi málo společného, je těžká kamenná deska Arnolda Reinthalera se subtilním nápisem *Five minutes left*. Dílo samo působí velmi dobře, umístěním v rámci výstavy však poněkud zaniká.

Prostor galerie Cella se podařilo naplnit velmi dobře dvěma pracemi pracujícími s časem, jako fyzikálním jevem. Robert Vlasák vytvořil laserové hodiny, jejichž paprsek během hodiny projde celým prostorem galerie. Tomáš Skalík pracuje s trvanlivostí světelného zdroje a nabízí divákovi, aby sám ovlivnil životnost díla.

Dílo Lenky Klodové nazvané *Čas ženy*, zasahuje do veřejného prostoru městského parku a vrací se tak po letech na místo, pro které byla tato tikající socha vytvořena.

Jednotlivé části výstavy nejsou rozděleny na minulost, přítomnost a budoucnost, jak by název mohl napovídat, ale zaměřují se na čas spíše jako na věčnost – všechno mezi minulostí a budoucností, včetně. Téma je nahlíženo vážně, není banalizováno ani naivizováno, z výstavy však necítíme ani drtivou tíhu konečnosti či věčnosti. Autoři si s časem spíše hrají, pozorují ho a zaznamenávají, než aby mu podléhali. Díla, ač každé nahlíží na čas z jiné perspektivy, spolu volně komunikují a nabízejí návštěvníkům, aby si ty své souvislosti v čase nacházeli sami. Bludný kámen dvaceti lety své existence proplová bez zbytečné zátěže. Čas, který strávil na umělecké a hudební scéně se ukazuje být naopak i přes těžkosti, kterými spolek prošel, nezvykle lehký a jeho aktivita s každou změnou v čase dozrává.

Jakub Frank